

van reizigers voor reizigers

SENEGAL

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Elly Lippens en Petra van Caneghem, Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Ángel Hernansáez

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Sénégal

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCTREDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Isabelle Al Subaihi, Mathilde de Boisgrollier, Thierry Brouard, Marie Burin des Rozières, Véronique de Chardon, Fiona Debrabander, Anne-Caroline Dumas, Géraldine Lemauf-Beauvois, Olivier Page, Alain Pallier, Anne Poinsoot en André Poncelet.

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2015

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2015/45/154 - ISBN 978 94 014 2306 9 - NUR 516

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VEELGESTELDE VRAGEN	11	Godsdienst en geloof	72
		Griotten	75
		Haartooi	76
		Keuken	76
		Maraboets	78
		Media	79
		Mensenrechten	82
		Milieu	83
		Muziek en dans	84
		Onderwijs	87
		Relaties tussen Senegal en Europa	88
		Sport en ontspanning	90
		Sportvissen	91
		Tontine	91
		Unitaid	92
		Werelderfgoed van Unesco	92
		Zeden en gewoonten	92
17 TOPERVARINGEN VAN TROTTER	13		
REIZEN NAAR SENEGAL	15		
SENEGAL PRAKTISCH	19		
ABC van senegal	20		
Alvorens te vertrekken	20		
Baksjisj	22		
Budget	22		
Foto's	23		
Geldzaken	23		
Gezondheid	24		
Klimaat	36		
Overnachten	37		
Pedofilie	39		
Pingelen	39		
Post	40		
Reisliteratuur	40		
Risico's en ergnissen	41		
Taal en woordenschat	41		
Telecommunicatie	43		
Tijdsverschil	45		
Vervoer	45		
Winkelen	50		
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	53		
Animisme	54		
Beroemde personen	55		
Bevolking	56		
Drank	61		
Economie	63		
Feesten en feestdagen	66		
Geografie	67		
Geschiedenis	68		
		Dakar	99
		Almadies – N'Gor – Yoff – Patte d'Oie	121
		Het eiland Gorée	132
		Thiaroye-sur-Mer	140
		Rufisque	141
		Het Lac Rose (Lac Retba)	143
		DAKAR EN OMGEVING	
		HET NOORDEN VAN SENEGAL	
		Thiès	149
		VANTHIÈS NAAR TOUBA	153
		Diourbel	153
		Touba	154

INHOUD

VAN THIÈS NAAR SAINT-LOUIS

	154
M'Boro-sur-Mer	154
Lompoul-sur-Mer	155
Saint-Louis	157
Parc National de la Langue de Barbarie	178
Parc National du Djoudj	180

DE VALLEI VAN DE SENEGALRIVIER

	182
Richard-Toll	183
Podor	186
Matam en Ourosogui	190
Bakel	192

DE PETITE CÔTE

	195
Toubab Dialaw	195
La Somone	200
Saly	202
Mbour	204
Nianing	207
Mbodiène-Plage	208
Joal – Fadiouth	209

SINE-SALOUM

	218
Schiereiland Palmarin – Djiffer	218
N'Dangane	220
Kaolack	224
Nioro du Rip	229
Foundiougne	229
Sokone	231
Toubacouta	232
Missirah	234

OOST-SENEGAL

Tambacounda	237
Goudiry	239

NATIONAAL PARK NIKOLO-KOBA 239

HET PAYS BASSARI EN HET PAYS BEDIK	246
Kédougou	249

DE CASAMANCE

Ziguinchor	269
Affiniam	277

DE WEG VAN ZIGUINCHOR NAAR CAP SKIRRING 278

Énampore	279
Séléki	279
Niambalang	279
Édioungou	279
Oussouye	280
M'Lomp	283
Élinkine	285
Het eiland Carabane	285
Cap Skirring	288
Djembering	296

HET NOORDEN VAN DE BASSE CASAMANCE 298

Bignona	298
Baïla	299
Diouloulou	299
Abéné	299
Kafountine	301

INHOUD EN KAARTEN

HET SCHIEREILAND	
SEDHIOU	304
Marsassoum	304
Sedhiou	305
DE HAUTE CASAMANCE	306
Kolda	306
Vélingara	307
REGISTER	318

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

Almadies – N’Gor – Yoff – Patte d’Oie	122-123	Nationaal park Niokolo-Koba,	
Cap Skirring	291	overzichtskaart	240-241
Casamance, overzichtskaart	259	Saint-Louis	159
Dakar	100-101	Senegal, overzichtskaart	16-17
Dakar, de buitenwijken	116-117	Sine-Saloum, overzichtskaart	216-217
Gorée, het eiland	133	Ziguinchor	271
Kaolack	225		

werd deze lijn afgeschaft (ze in alleen nog in gebruik voor goederentreinen): een ontsporing in de omgeving van Goudiry heeft het leven gekost aan vijf passagiers. Begin 2010 heeft *Transrail*, de beheerder van de lijn sinds de privatisering, zware investeringen aangekondigd om het spoorverkeer opnieuw op gang te brengen. Ook heeft de Staat onderhandelingen aangeknoopt met een Chinees consortium. Dit alles echter zonder concrete resultaten.

Er is tevens een kleine *train de banlieue* (de voormalige *petit train bleu*), die Dakar met Thiès verbindt.

Liften

De meeste chauffeurs die voor lifters stoppen (over het algemeen vrachtwagens), vragen geld. Je kunt natuurlijk onderhandelen en eventueel voorstellen dat jij de benzine betaalt wanneer hij stopt om te tanken.

Er rijden ook vele voertuigen van de Senegalese overheidsdiensten rond en die chauffeurs zijn maar al te blij met wat extra zakgeld.

Met een beetje geluk bots je (nou ja ...) op een auto met *toubabs* op vakantie of met 'Sénégaulois' (Senegalezen die 20 of 30 jaar geleden voor enkele weken op vakantie naar Frankrijk gingen en daar nog steeds wonen ...). Zij zullen je geen betaling vragen.

Bushtaxi (taxi-brousse)

De *breaks* (Peugeot 505) zijn niet altijd erg comfortabel, maar vormen samen met de *cars* in elk geval het snelste en goedkoopste vervoermiddel voor reizigers. Kijk ook even naar de staat van het voertuig (banden, ophanging, remmen ...), want de bushtaxi's worden niet altijd goed onderhouden. Bovendien stelt de verzekering van de taxi's niets voor en in geval van een ongeluk heb je geen poot om op te staan.

Opgelet, de chauffeurs vertrekken pas wanneer ze zeven passagiers hebben en ze stoppen onderweg niet. Je vindt de taxi's bij benzinstations of busstations (de garages).

Elk middelgroot dorp heeft een busstation vanwaar de taxi's vertrekken. Wend je altijd tot de officiële verkoper of tot de chauffeur van het voertuig, want als je via tussenpersonen gaat, verlies je natuurlijk geld. De tarieven liggen meestal vast, maar check de prijs bij andere reizigers. De toeslag voor de bagage wordt door de chauffeur bepaald en daar kun je dus wel over onderhandelen: over het algemeen tussen 500 en 1000 F.CFA, afhankelijk van de hoeveelheid bagage. Dit kan oplopen tot 10 tot 20% van je kaartje. Als je niet veel bagage bij je hebt, kun je het op schoot nemen; dan hoeft je de toeslag niet te betalen.

Voor lange trajecten neem je beter een bushtaxi die 's ochtends vroeg (tussen 6.00 en 6.30 u) vertrekt: waarschijnlijk zijn er minder klanten en kun je makkelijker afdingen. Bovendien is het in de ochtendkoelte aangenamer reizen. Er vertrekken nog de hele dag bushtaxi's, maar minder in de namiddag (behalve op korte trajecten).

De 'cars rapides' en 'N'Diaga N'Diaye'

Die termen staan voor een bonte mengeling van voertuigen. De *cars rapides* zijn over het algemeen geelblauwe busjes met een twintigtal zitplaatsen, die meestal in slechte staat zijn. Net als de bushtaxi's vertrekken ze zodra ze vol zijn, waardoor de vertrektijd, gezien het aantal plaatsen, moeilijk te voorspellen is. Over het algemeen zijn de trajecten korter dan bij de bushtaxi's.

De weelderige versiering op de busjes is het product van de verbeelding of de overtuiging van de eigenaar: veelkleurige tekeningen, Arabische slogans en gebeden ('Zorg

AFRIKAANSE MINIBUSJES

dat we heelhuids aankomen.) enzovoort. Opschriften als *s'en fout la mort* (zoiets als 'de pot op met de dood') maken steeds meer plaats voor religieuze boodschappen, maar ze zijn wel de bijnaam van de busjes geworden: de 's'en-fout-la-mort', omdat het rijdende gevaartes zijn die heel wat zware ongelukken veroorzaken (je bent gewaarschuwd!). De chauffeurs racen met hun collega's om klanten in te pikken, ze geven nooit aan dat ze stoppen (de richtingaanwijzers hebben allang de geest gegeven) en nemen nauwelijks de moeite om aan de kant van de weg te gaan staan.

Dus vrienden automobilisten, houd afstand! Maak gebruik van je toeter om hen van je komst op de hoogte te stellen, ze gebruiken hun achteruitkijkspiegels immers nooit (als ze die al hebben). Schat je manoeuvre goed in voor je inhaalt, want als de chauffeur van het busje een ruk aan zijn stuur geeft om een kuil in de weg te vermijden, vlieg je recht de gracht in. Wacht dus het geschikte moment af om in te halen, ook al vrees je te stikken in de walm uitlaatgassen die het monster voor je uitbraakt.

Gelukkig zie je steeds meer nieuwe Mercedesbusjes, de witte *N'Diaga N'Diaye*, die heel wat veiliger en betrouwbaarder zijn en tot dertig mensen kunnen vervoeren. Iets goedkoper dan de bushtaxi's.

Als je in een van deze voertuigen instapt bij een busstation gaat de prijs voor de bagage naar de *koxeur*, die het kaartje verkoopt (het is zijn loon). Als je echter instapt langs de kant van de weg en betaalt aan de *graisseur*, het hulpje van de chauffeur, is de bagage in theorie gratis.

De 'clandos'

Deze clandestiene taxi's zijn bijna even talrijk als de officiële taxi's zo niet nog talrijker. Ze worden vooral gebruikt om kleine boodschappen te doen. Meestal word je door hen aangesproken. Net zoals de bushtaxi's staan ze gegroepeerd op een druk punt in de stad, voornamelijk aan de rand van de busstations waar de *cars rapides* te vinden zijn.

SPORT EN ONTSPANNING

Worstelen: een combinatie van mooie spieren en gri-gri's

Worstelen is meer dan alleen een nationale sport, het maakt deel uit van de Senegalese ziel (*laamb* in het Wolof) omdat het een schouwspel is waarin dans, muziek en religie worden vermengd. Het gaat ook om de meest beoefende individuele sport van het land.

Een wedstrijd vindt plaats in een soort van arena op een ondergrond van zand en trekt veel kijklustigen aan. Als de mannen hun intrede doen, beginnen de griotten als gekken op hun tamtams te roffelen. Ze bejubelen de heldedaden van de kampioenen terwijl vrouwen aan het dansen gaan. De worstelaar begint rondjes te draaien en leest dan plechtig, nog steeds begeleid door de muziek, de *baks* voor, gedichten die zijn roem verkondigen, terwijl de juichende menigte hem aanmoedigt. Ondertussen zijn de toevanars druk in de weer: hoorns die op de tegenstanders worden gericht, drankjes voor de vechters en allerlei gebaren en bezweringen maken deel uit van het ritueel. Dit is het Afrikaanse mysticisme op zijn best: elke worstelaar wordt begeleid door een maraboet die hem allerlei rituelen voorschrijft om het geluk aan zijn kant te krijgen, waardoor de wedstrijden zelf soms eerder krachtmetingen tussen de maraboets zijn.

De worstelwedstrijd eindigt als een van de worstelaars ten val komt (zijn hoofd, zijn achterwerk of zijn rug raken de grond) of als hij op de grond steunt met beide handen en knieën. De beste worstelaars zijn nationale helden en verdienen bijgevolg grote bedragen (in 2010 gingen Yekini en Tyson, twee nationale helden, met elkaar het 'gevecht van de eeuw' aan voor een bedrag van ... honderd miljoen F.CFA, waarbij eerstgenoemde na een gevecht van amper zes minuten tot winnaar werd uitgeroepen). De beste strijders behoren tot 'stallen' en genieten van een marketing die al even invloedrijk is als die van sommige Europese sporten ...

Het stadion Demba-Diop in Dakar is het hele jaar door de plaats bij uitstek. Op 1 januari is er ook een groot toernooi in het stadion Léopold-Sédar-Senghor.

WORSTELLEN

Voetbal

Hoewel het worstelen de traditionele volkssport van Senegal is en de gevechten in de grote stadions aanleiding geven tot verwoede weddenschappen en hoog oplaaierende passies, is dat niets vergeleken bij de populariteit van het voetbal. Door de goede resultaten van het nationale elftal (finalist in de Afrika Cup in 2002, en een overwinning tegen Frankrijk in de openingswedstrijd van de wereldbeker 2002) waren de supporters van de *Lions du Téranga* helemaal door het dolle heen. Bij mindere prestaties, zoals in de CAN 2012, waarbij de ploeg al in de eerste ronde werd uitgeschakeld of tijdens de voorrondes van de wereldbeker 2014, toen het elftal verloor van Ivoorkust, speelt zich een nationale tragedie af. Waar je ook bent, aarzel niet om je korte broek aan te trekken en een balletje te trappen met de Senegalese jeugd. Pret verzekerd!

- *Basketbal* en *atletiek* zijn andere populaire sporten, zij het in mindere mate.

Spelen

Net als bij vele andere Afrikaanse volkeren neemt in het leven van de Senegalezen het spel een belangrijke plaats in. Ontdek *awalé*, een eenvoudig spelletje dat echter heel wat strategisch inzicht en ludieke intelligentie vergt. Diverse spelen in het zand zijn de moeite waard om je in te verdiepen. Het *damspel* wordt vaak gespeeld op de stoepen in steden en dorpen en de beste spelers van het land maken deel uit van de wereldtop.

SPORTVISSEN

De kustwateren van West-Afrika zijn heel visrijk en uitermate geschikt om te vissen. Dat komt omdat de warme stromingen van de evenaar en de koude wateren van de Canarische eilanden hier samenvloeien. Diverse gespecialiseerde visclubs, die zonder uitzondering hoge tarieven hanteren, hebben een stekje bij het strand. Het hoogseizoen voor de sportvisserij loopt van mei tot november, de periode met de meeste zon. Afhankelijk van de streek wordt er op verschillende manieren gevestigd: met de werphengel, het zogenoemde *surf-casting*, met het sleepnet, op grote vissen. Zowel enthousiaste gebruikers van de werpmolen of de hengel als liefhebbers van verse vis komen hier dus bijzonder goed aan hun trekken. Je vindt er zwaardvis, tonijn, witte zwaardbaars, kapiteinvis, barracuda, horsmakreel, heek, rode karper, papegaauiduikers ... Dood of levend, ze zullen binnenkort al hun geheimen aan je prijsgeven!

TONTINE

De tontine is een soort spaarkas onder vrienden, een praktijk die goed het saamhorigheidsgevoel van de Afrikanen weergeeft. Sinds mensenheugenis werkten de boeren samen om hun velden te bewerken; de boer die aan de beurt was, trakteerde op palmwijn. Vandaag de dag brengen de deelnemers aan een tontinestelsel een bepaald bedrag in en op het einde van de maand krijgt ieder om beurten de totale som. Dat geld dient meestal om een nieuwe zaak op te zetten of een slecht draaiende onderneming weer vlot te trekken. Niets wordt op papier gezet, alle relaties zijn uitsluitend op vertrouwen gebaseerd. Overigens kent men elkaar: men behoort tot dezelfde familie of men woont in hetzelfde dorp of in dezelfde wijk.

Tonti, de Italiaanse bankier uit de 17de eeuw, heeft waarschijnlijk nooit gedacht dat zijn 'uitvinding' op grote schaal in Afrika zou worden toegepast. Het leuke aan die praktijk is dat hij naast een verplicht spaarstelsel vooral een geestestoestand is, een manier om elkaar te ontmoeten en elkaar een steuntje in de rug te geven. Met de tontine kunnen

SLAPEN EN ETEN IN DE OMGEVING VAN HET KLOOSTER

🏠✂️ Het **klooster** biedt een aantal individuele en tweepersoonskamers aan met badkamer, ook voor mensen op doorreis. *Bel van tevoren met de gastheer* ☎️ 33 836 33 09, 77 567 76 86 en 77 375 16 07 🌐 abbaye-keur-moussa.org. *Volpension voor 2 personen circa 26.000 F.CFA; 1 persoon 19.500 F.CFA*. Er wordt verwacht dat je meehelpt met de huishoudelijke taken. Het helpt als je de voorliefdes van je gastheren voor de godsdienst of de *kora* deelt. Dagelijkse mis om 11.15 u (zo. 10.00 u). Check de tijden van

tevoren per telefoon, dat is veiliger. Winkeltje met *kora's* van goede makelij en ter plaatse gemaakte jam en ansichtkaarten.

🏠✂️ **Le Figuier**: 100 m van het klooster ☎️ 77 546 17 58. *Reken op 17.000-20.000 F.CFA voor een tweepersoonskamer, afhankelijk van het comfort, ontbijt inbegrepen. Gerechten 2500-4000 F.CFA*. Een hotel verborgen tussen de maniok- en pindavelden en bedekt met bougainvillea. Een tiental eenvoudige, goed onderhouden kamers met badkamer (geen warm water) en ventilator (airco in de duurste kamers). In het restaurant proef je Senegalese en Europese gerechten. Een goed adresje in een rustige, verlaten omgeving.

HET LAC ROSE (LAC RETBA)

Tussen de savanne en het strand, uitgestrekt als een oase en van de oceaan gescheiden door een eindeloze reeks duinen begroeid met filao's (paardenstaartbomen), ligt het Lac Retba (beter bekend als het Lac Rose), met een lengte van 5 km en een breedte van 800 m. Het gebied werd beroemd door de rally Parijs-Dakar die er de finish plaatste. Als je naar Dakar gaat, moet je zeker dit wonder der natuur bezoeken. Het water bevat een recordhoeveelheid zout (380 gr/l, of tien keer meer dan het normale zoutgehalte van de zee).

- **Opgelet:** ga niet alleen in de duinen of rond het meer wandelen bij schemering. Er worden steeds meer overvallen gemeld.

EEN ZOUTARBEIDER OP HET LAC ROSE

De zoutarbeiders

Nadat ze hun lichaam met galamboter ingewreven hebben, gaan de arbeiders, voornamelijk Malinezen en Guineeërs, tot hun middel het water in met een zeef rond de hals. Met pikhouwelen breken ze de korst op de bodem van het meer open, waarna ze emmers wit zout ophalen. De volle emmers zout worden in prauwen met platte bodem gekiept, die tot een ton zout kunnen transporteren (de maximale dagproductie per arbeider). Op de oevers van het meer laden vrouwen de boten uit en gooien met emmers het zout op grote stapels. Aan het einde van de dag worden ze betaald in verhouding tot de hoeveelheid zout die ze hebben uitgeladen. Het zout wordt in zakken verpakt en verkocht voor 8000-25.000 F.CFA per ton. De zoutwinning stelt 170 mannen en 300 vrouwen te werk. De jaarlijkse productie bedraagt ongeveer 24.000 ton. Als de *harmattan* waait, ontstaat een soort van zoutschuim, waaruit het bekende 'fleur de sel' (zeezout) wordt gewonnen.

AANKOMST EN VERTREK

Het Lac Rose ligt ongeveer 45 km van Dakar en rond de zuidkant van het meer loopt een goed berijdbare landweg vanuit het kunstenaarsdorp Niaga Peul.

Met de bus/taxi: vanuit Dakar is dit de eenvoudigste manier. Reken op 3000 F.CFA gedeeld door het aantal passagiers (reistijd: 1 uur). Een goedkope alternatief is de bus tot in Rufisque en dan een illegale bus/taxi (*clando*) tot aan het meer (niet rechtstreeks). Een busreis tot aan het meer raden we af: je moet dan vier keer overstappen.

Met de auto: vanuit Dakar sla je voor Rufisque links af aan het kruispunt Keur Massar en rijd je tot aan het dorpje met dezelfde naam. Daar sla je rechts af en je volgt de weg tot aan het kruispunt van Niaga, daar linksaf tot aan het meer.

SLAPEN EN ETEN

De meeste kampementen halen hun klanten af van de luchthaven in Dakar. Opgelet: tijdens het reizen staat deze activiteit op een heel laag pitje.

Aan de noordelijke oever (tegenover de oceaan)

Le Gîte du Lac: tussen het Lac Rose en de zee ☎ 33 860 09 05 (reisbureau Origin Africa te Dakar, de bedenker van het concept 'Esprit d'Afrique') en 77 452 83 44 (Moussa, ter plaatse) 🌐 gitedulac.com. Je moet helemaal naar de andere kant van het meer via de landweg die vertrekt vanuit het kunstenaarsdorp. Tweeper-

soonskamer in halfpension (hier onontbeerlijk) 34.000-44.000 F.CFA, met of zonder eigen badkamer; kortingen mogelijk voor kinderen. Een prachtig plekje, helemaal weg van de wereld. Acht mooie, comfortabele hutten *Esprit d'Afrique* voor twee tot drie personen (terracotategels uit de streek, meubelen in gietijzer, hemelbed, fraaie batiks en een privébadkamer met warm water). Sommige hutten staan letterlijk in het water. Ook drie vrij mooie, goedkopere hutten, eveneens goed onderhouden, maar met gemeenschappelijke badkamer. Zonne-energie en olielampen. Prachtig terras op palen met uitzicht over een bananenplantage, het meer en de duinen. Een rustig, betoverend adresje midden in het groen waar je heerlijk tot rust komt. Relaxte sfeer. Trektochten te paard.

Bonaba Café: op een duin tussen het meer en de zee, net voor Le Gîte du Lac (van dezelfde eigenaar) ☎ 77 633 52 01 (Stéphanie) 🌐 bonabacafe.com. Bereikbaar via de landweg (bij de kunstmarkt) die de noordkant van het meer omringt. 's Avonds gesloten. Maaltijden 6500 F.CFA (doordeweeks) en 8000 F.CFA (tijdens het weekend). Barbecuefeest de eerste zo. van de maand: 12.000 F.CFA (drankjes inbegrepen). Een goed restaurant aan de oevers van het meer met mooie, schaduwrijke terrassen op een ondergrond van schelpen. De keuken is vrij inventief met een klein beetje traditie en veel originaliteit. Om je vingers af te likken! Biogroentetuintje. Diverse activiteiten: strand, zwembad, volleybal, klein dierenpark met struisvogels... Trektochten te paard, van 1½ uur tot een hele dag (zie hieron-

der 'Wat is er te doen?'), tochtjes op een dromedaris en prauwtochten. Tegen 2015 zijn een twaalfstal hutten van lateriet en hout gepland.

Aan de zuidelijke oever

   Le Calao du Lac Rose: circa 2 km van het kunstenaarsdorp; volg het begin van de landweg die naar de noordkant van het meer loopt en volg het bord naar rechts 77 632 16 78 en 77 542 51 50 aubergecampingdulacrose.com. Mauritaaanse tent 5000 F.CFA per persoon, ontbijt niet inbegrepen. Tweepersoonskamer 25.000 F.CFA, ontbijt inbegrepen (airco niet); ook gezinskamers. Halfpension of volpension mogelijk. Maaltijden 6000-8000 F.CFA. Wifi. Een stukje van het meer verwijderd. De fraaie, onlangs gebouwde bungalows liggen verspreid in de weelderige tuin van 2 ha. De comfortabele bungalows zijn opgetrokken uit natuurlijke materialen (steen, lontarpalm, gevlochten stro en bamboe (krinting)). Zeer verzorgd interieur. Prachtige gezinskamers voor vier tot acht personen, ook ideaal voor een groep vrienden. Wie over een beperkt budget beschikt, kan kamperen in Mauritaaanse tenten voor 3-15 personen (airco mogelijk). Verder is er nog een kleine staanplaats voor campers, met toegang tot het gemeenschappelijke sanitair (zeer schoon). Ideaal voor een luie dag aan het zwembad of in een van de vele rustige hoekjes. Ook aan de kinderen is gedacht: speeltuin, speelhutten, pingpong, volleybal en midgetgolf. Ze zullen zich hier niet gauw vervelen! Goed restaurant waar Daba overvloedige gerechten bereidt. Op verzoek organiseert Pierre-Yves, de Zwitserse eigenaar, zelfs een heuse kaasfondue-avond (Fulanikaas). Een stukje paradijs op aarde, en dat voor een redelijke prijs.

  L'Arc-en-ciel: in Niaga Peul, in het uiterste zuidwesten van het meer, de eerste weg links als je uit Dakar komt 77 574 48 12 hotelarcenciel-lacrose.com Tweepersoonskamer 25.000-45.000 F.CFA, Afhankelijk van het comfort, ontbijt inbegrepen. Menu 9500 F.CFA, maaltijden 4500-7500 F.CFA. Wifi. Ongeveer 500 m van het meer. Een kampement met veel aandacht voor comfort en oog voor esthetiek: materialen van hoge kwaliteit en een

perfecte integratie van het geheel in de omgeving. De mooie hutten zijn optimaal verdeeld over het landschap en beschikken over een veranda met palen van lontarpalm, onberispelijke badkamers, ventilator en airco. De duurste hutten zijn bijzonder ruim en uiterst verzorgd: kingsizebed, gietijzeren meubilair, tv, koelkast ... Voor gezinnen ook enkele hutten die met elkaar in verbinding staan. Indrukwekkend zwembad van 400 m² midden in het groen. Restaurant (ook voor wie hier niet verblijft) met goede Frans-Senegalese gerechten voor redelijke prijzen: yassa, gestoofde witte zaagbaars, steak 'cowboy', tiebou yapp (rijst en vlees, ragout van zee-duivel ...). Bijzonder professionele ontvangst!

  Le Tarza: aan de oevers van het meer, boven het kunstenaarsdorp 30 106 88 52 en 77 108 47 04 hotel-le-tarza.com. Tweepersoonskamer 30.000 F.CFA, ontbijt inbegrepen. Halfpension of volpension mogelijk. Menu 10.000 F.CFA, gerechten 5000-6500 F.CFA. Wifi. Verscholen in de weelderige plantengroei. Zeer kleurrijke, leuke bungalows met brandschone badkamer en veranda vlak bij het water. Ook een aantal ruime gezinskamers rond het fraaie zwembad. Prima restaurant met een terras onder een strohut. Romantische verlichting en een borrelgedeelte op palen. Een leuk adresje, ideaal voor een romantisch uitje. Zeer goede, vriendschappelijke ontvangst door Assane.

  Campement du Lac Rose (Chez Salim): in Niaga Peul, in het uiterste zuidwesten van het meer, vlak bij het kunstenaarsdorp 33 836 24 66 en 77 632 61 85 campement-lacrose.com. Reken op 20.000-30.000 F.CFA voor een tweepersoonskamer, afhankelijk van het comfort. Ontbijt niet inbegrepen. Gerechten 7000 F.CFA. Wifi. Vlak bij de duinen en op enige afstand van het meer. Een dorp met 35 klassieke, comfortabele hutten (airco, badkamer, muskietennet). Sommige hutten zijn wat verouderd. Vraag een nieuwe of opgeknapt hut (duurder, maar mooier). Zwembad, grote tuin met hangmatten, tochtjes op een dromedaris. Grote, goed geventileerde eetzaal die uitkijkt op het kampement. Een adresje dat erg in trek is bij groepen, vandaar de wat onverschillige ontvangst.

dat dit gebied altijd als 'rijstschuur en zolder van Senegal' uitgebuit werd, zonder ooit maar iets in ruil terug te geven. Voor veel mensen is Dakar synoniem van een afwezige en corrupte macht die uitsluitend bestaat uit bureaucraten die de streek verdrukken en steevast weigeren om deze enige waarde toe te kennen. Het gerucht doet zelfs de ronde dat er vanuit Dakar een 'complot' zou zijn tegen de Casamance. Hierbij wordt toespeeld op het economische embargo en de veiligheidsproblemen. Dit zou allemaal door het noorden op touw zijn gezet en met veel tamtam opgeblazen zijn om de toeristische ontwikkeling en de economische groei te beperken tot de Petite Côte of de Sine-Saloum. Dergelijke uitspraken spreken in ieder geval boekdelen over de manier waarop de inwoners denken ... overtuigd dat ze op onrechtvaardige wijze in de vergeethoek geduwd worden.

In maart 2014 kwam president Macky Sall naar de Casamance om er een 'project voor de ontwikkeling van de Casamance' voor te stellen, een ambitieus plan voor de regio, dat kan rekenen op 23 miljard F.CFA (gefinancierd door de Wereldbank).

Veiligheid

Hoewel er sinds het vredesakkoord van 2004 in het grootste deel van de Casamance geen problemen meer worden gesignaleerd, blijft het een goed idee om een beetje voorzichtig te zijn. Rijd niet 's nachts en vermijd de weg ten zuiden van Ziguinchor en Cap Skirring. Voorts wordt er af en toe melding gemaakt van geïsoleerde gevallen van criminaliteit (vooral op de weg tussen Bignona en Gambia), ondanks de veiligheidsmaatregelen. Vermijd vooral de regio Ziguinchor-Kolda: de weg is er in heel slechte staat en je kunt er niet snel rijden. Sinds 1995 was geen enkele toerist het doelwit, de aanvallen zijn vooral gericht op Senegalese soldaten en zelfs op mijnopruimers van de internationale gemeenschap.

Vraag zeker raad aan de overheid, vooral het consulaat in Ziguinchor (*Madame Chiche* ☎ 33 991 22 23 of 77 641 88 30). Zij woont daar en kan je meteen de correcte informatie geven over de Casamance.

INTERNETADRESSEN

W *casamance.net*. Op deze site staan alle nuttige inlichtingen over de Casamance en heb je de mogelijkheid om in bepaalde etablissementen overnachtingen te boeken.

W *senepphoto.net*. Op deze fraaie persoonlijke site van een fotograaf ontdek je een reeks prachtige foto's van de Casamance.

W *casamance-passion.over-blog.com*. Op deze site van een liefhebber van de Casamance vind je uitleg over alles wat met de regio te maken heeft.

VERPLAATSINGS- MOGELIJKHEDEN IN DE CASAMANCE

Als je vanuit Ziguinchor een beroep doet op een busstaxi of een minibus, kun je zonder probleem naar de belangrijkste dorpen. De snelheid is afhankelijk van de toestand van de wegen. Een andere en heel aangename manier om je te verplaatsen is de prauw. Net zoals dit voor de busstaxi het geval

is, vertrekken vanuit Ziguinchor dagelijks vele grote prauwen. Informeer van tevoren, want er vertrekt niet elke dag een prauw naar elke bestemming. De prijs van de dorpsprauwen is heel redelijk. De prauwen die voor toeristen ingehuurd worden, brengen een heel ander prijskaartje met zich mee ... Denk ook hier eraan om een groepje te vormen om zo de prijs per persoon te laten zakken. Serieuze en ervaren prauwbestuurders vind je bijvoorbeeld op de website van het Bureau voor Toerisme **W** *casamance-tourisme.sn*.

Een laatste alternatief is het huren van een taxi voor een volledige dag. Hiervoor betaal je 15.000-20.000 F.CFA. Je kunt ook een auto of een minibus huren. We kunnen je drie betrouwbare maatschappijen aanraden, die doorverwezen werden door het Bureau voor Toerisme:

- **Breizh Casamance:** ☎ 77 369 85 54.
- **Casa Auto Service:** ☎ 77 646 79 83.
- **Adrien Manga (Ziguinchor):** ☎ 77 549 37 00.

ZIGUINCHOR

170.000 INWONERS

Er was eens ... een voormalige koloniale stad waar het gonsde van het leven, nu melancholisch terend op haar verleden. Vreemd spektakel: fabrieken die er beroerd bij liggen, kwijnend aan de oever van de rivier; administratieve gebouwen die op instorten staan; rianten straten. In de lucht hangt een sfeer van nostalgie die plots lijkt op te duiken uit een verleden dat het heden op onzichtbare wijze doordrenkt. Toen het toerisme in dit deel van Senegal nog hoge ogen gooide, kwamen de buitenlanders er om rust te zoeken en maakten ze van de gelegenheid gebruik om met een met motor uitgeruste prauw uitstapjes in de omgeving te maken. Maar aan al dat moois kwam een eind ... jammer genoeg! Plots was het gedaan met de vrede. Zo is het nu eenmaal. Het leven is geen gestage stroom, in ieder geval niet zo rustig als de Casamance. Gelukkig keerde de kalme terug en toen de stad bij het ochtendkrieken opnieuw tot leven kwam, voelde ze zich gammel. De schade van de kater kon opgenomen worden: het toerisme was voor het geweld verdwenen als sneeuw voor de zon. De talrijke activiteiten die hiervan afhingen, moesten in eenzaamheid hun wonden likken. En aangezien een ongeluk nooit (of zelden) alleen komt, leed de *Joola* (de belangrijkste economische band met de rest van het land) schipbreuk in 2002 (tegenover de markt van Escale staat een monument ter herinnering aan de 1864 officiële slachtoffers).

Tegenwoordig breken weer betere tijden aan voor Ziguinchor (kortweg 'Zig' genoemd), de vergeten teerbemide geliefde van vroeger, nu het toerisme geleidelijk weer op gang komt en er voor een nieuwe verbinding werd gezorgd tussen de stad en Dakar. Het hotelwezen blijft erin geloven. De ambachtsslui werken verder en de jongeren in de straten willen tot elke prijs nog cooler zijn dan in Mbour of Dakar. Iedereen heeft hier maar één enkele vurige wens: dat opnieuw het heilige vuur brandt om te zeggen 'Ziguinchor en de Casamance moet je in je leven ooit eens geproefd hebben'.

AANKOMST EN VERTREK

 Busstation (buiten plattegrond via B2): aan het kruispunt van de weg naar Dakar en de weg naar Guinee-Bissau en Kolda, vlak bij de pont *Émile-Badiane*. Stadstaxi in het centrum (500 F.CFA).

 Er rijden **minibussen** naar de voornaamste dorpen in de Casamance. Ze vertrekken 's ochtends vroeg aan het busstation. Veelvuldig probleem: de opeenvolgende verbindingen als je meerdere dorpen op een dag wilt bezoeken. Voor een rit betaal je ongeveer 800 F.CFA naar Oussouye, 1300 F.CFA naar Élinkine, 1500 F.CFA naar Cap Skirring, 2000 F.CFA naar Kafountine, 3000 F.CFA naar Kolda en 2000 F.CFA naar Djiboro (grens Gambia). Er rijden geen minibussen naar Sénoba (Senegalese grens via de Transgambienne) en naar Tambacounda.

 Bushtaxi (7 plaatsen): ook bij het busstation. Ze vertrekken als ze vol zijn. Ze zijn iets duurder dan de minibussen: ongeveer 1500 F.CFA naar Élinkine, 1700 F.CFA naar Cap Skirring, 1500 F.CFA

naar Oussouye (dezelfde bushtaxi als Cap Skirring en Élinkine), 2500 F.CFA naar Kafountine, 4000 F.CFA naar Kolda, 2500 F.CFA naar Djiboro, 3000 F.CFA naar Sénoba en 10.000 F.CFA naar Tambacounda.

 Privétaxi's: brengen je overal naartoe. Je moet wel onderhandelen over de prijs, want je betaalt flink wat meer dan voor de bushtaxi's. Vooral interessant als je met een groepje bent. Vraag in het etablissement waar je overnacht of ze een taxi voor je willen bellen.

 Dorpsprauwen: aan de aanlegsteiger van *Boudody* (plattegrond A1, 1), tussen de hotels *Kadiandoumagne* en *Le Perroquet*. Ze varen naar de dorpjes rondom Ziguinchor. Informeer naar de vertrekuren heen en terug om je uitstapje goed te organiseren.

 Om de Casamance te verlaten: zie 'De Casamance bereiken vanuit Dakar' aan het begin van het hoofdstuk over de Casamance. De boot naar Dakar vertrekt bij de haven (plattegrond B1, 2).

NUTTIGE ADRESSEN

TOERISTISCHE INFORMATIE

i Bureau voor Toerisme (plattegrond B1):

aan het kruispunt van de rue Javelier en de rue du Général-de-Gaulle ☎ 33 991 77 77 🌐 casamance-tourisme.sn. Geopend ma.-vr. 9.00-13.30 u en 14.30-18.30 u, za.ochtend. Op de begane grond van de regionale raad, in een mooi koloniaal gebouw dat gerenoveerd werd door de *Coopération française*. Informatie, brochures en plattegronden voor de praktische, historische, culturele, natuurlijke, recreatieve, sportieve ... kant van de Casamance. Ansichtkaarten. Ook een tentoonstelling over de plaatselijke cultuur en ambachten.

POSTKANTOOR EN TELECOMMUNICATIE

✉ **Postkantoor (detailkaart A1):** in het centrum, rue de la Poste, bij de SGBS.

☎ **Telefoon:** er zijn enkele privécentra voor telefonie te vinden.

@ **Cybercafés:** heel weinig. Probeer Cyber Sud Informatique (plattegrond A1, 4), av. Emile Badiane.

REISBUREAUS, LUCHTVAARTMAATSCHAPPIJEN, AUTOVERHUURBEDRIJVEN

🚗 **Casamance Voyages Tourisme (detailkaart B1, 5):** rue du Capitaine-Javelier ☎ 33 991 43 62 of 77 574 98 63. Serieus en efficiënt. Vliegtickets. Autoverhuur, uitstapjes.

🏠 **Diatta Tours (detailkaart A1, 6):** 907, rue du Général-de-Gaulle, hoek rue de la Poste ☎ 33 991 27 81 of 77 517 58 95 @ diattatour@yahoo.fr. Geopend ma.-vr. 8.00-12.00 u en 15.00-18.00 u; za. 9.00-13.00 u. Vertegenwoordigt *Nouvelles Frontières* en *Point-Afrique*. Vliegtickets. Autoverhuur, uitstapjes. Eveneens een kantoor in Cap Skirring (tegenover de uitgang van de luchthaven).

🏠 **Diambone Voyages (detailkaart B1, 24):** rue de France, naast Hôtel Flamboyant ☎ 33 991 67 74 of 77 641 51 32 🌐 diambonevoyages.com. Elektronische vlieg- en boottickets (met commissie).

🚗 **Casa Auto Service:** op de luchthaven ☎ 77 646 79 83 @ diedhioumounirou@yahoo.fr. Terreinwagens te huur, alleen met chauffeur. Heel serieus.

🏠 **GIE Breizh Casamance:** ☎ 77 369 85 54 @ bernardlefloch@laposte.net. Autoverhuur.

🚗 **Taxi:** voor verplaatsingen in de stad 500 F.CFA per rit, 1000 F.CFA naar de rand.

i Nuttige adressen

- 1** Bureau voor Toerisme
- 1** Aanlegsteiger van Boudody
- 2** Haven (boten naar Dakar)
- 4** Cyber Sud Informatique
- 5** Casamance Voyages Tourisme
- 6** Diatta Tours (detailkaart)
- 7** CBAO (bank) (detailkaart)
- 8** SGBS (bank) (detailkaart)
- 9** Arts, Dr Simon Tendeng
- 10** Regionaal ziekenhuis
- 11** Boekhandel
- 13** Superette SARA (detailkaart)
- 14** Select
- 15** Garage Casa Auto Service
- 24** Diambone Voyages (detailkaart)

🏠 Slapen

- 21** Auberge Casafrique
- 23** Le Perroquet
- 24** Hôtel Flamboyant (detailkaart)
- 25** Hôtel Kandiandoumagne
- 26** Hôtel Aubert (detailkaart)
- 27** Hôtel Néma-Kadior

🍴 Eten

- 3** Restaurant van l'Hôtel Tourisme
- 23** Le Perroquet
- 25** Restaurant van l'Hôtel Kandiandoumagne
- 30** Dibiterie L'Abondance
- 31** Le Tamarinier
- 32** Le Kassa
- 33** Le Mansah (detailkaart)
- 34** Le Bombolong II (detailkaart)
- 35** Le Walkunda
- 37** Le Macadam
- 38** Le Makary
- 39** Le Campagnard

🍷 Iets drinken, uitgaan, dansen

- 25** Bar van l'Hôtel Kandiandoumagne
- 34** Le Bombolong II (detailkaart)

🛍 Mooie stoffen kopen

- 40** Keur Boutesse
- 41** Atelier O.S.D. Batik
- 42** GIE Africa Batik

